

використання результатів у кримінальному провадженні : затв. наказом Ген. прокуратури України, МВС України, Служби безпеки України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12> (дата звернення: 09.10.2018).

Одержано 11.10.2018

УДК 343.123

Сергій Іванович ПІЧКУРЕНКО,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності
Національної академії внутрішніх справ;

Ольга Валеріївна ЗЛАГОДА,

кандидат юридичних наук, старший викладач
кафедри оперативно-розшукової діяльності
Національної академії внутрішніх справ;

Любов Олексіївна КАЦАН,

старший викладач кафедри оперативно-розшукової діяльності
Національної академії внутрішніх справ

ЩОДО ДЕЯКИХ АСПЕКТІВ ВИКОРИСТАННЯ КОНФІДЕНЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА СЛІДЧИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Сьогодні кримінальний світ активно винаходить і одразу втілює в життя схеми, що дозволяють безкарно викрадати державні кошти, вчиняти шахрайство з фінансовими ресурсами, злочини, пов'язані з наркобізнесом, торгівлею людьми. Зміцнює свої позиції організована злочинність. Поширення і високих кількісних показників набули кримінальні діяння насильницького й корисливо-насильницького спрямування. Злочини завдають значної шкоди як окремим громадянам, так і суспільству й державі загалом [1].

В таких умовах зростає необхідність значного підвищення ефективності протидії злочинності, поліпшення якості роботи правоохоронних органів, спрямованої на попередження, своєчасного виявлення і припинення злочинів, розшуку осіб, які їх вчинили, викриття причин і умов, які сприяють вчиненню злочинів, та профілактику правопорушень [2].

Все це зумовлює актуальність питань ефективності роботи слідчих підрозділів на які покладено не тільки здійснення слідчих(розшукових) дій, але й надано право проведення негласних слідчих (розшукових) дій, зокрема використання негласного співробітництва.

Під час здійснення досудового розслідування слідчий має право проводити негласні слідчі (розшукові) дії, зокрема, використовувати інформацію, отриману внаслідок конфіденційного співробітництва з іншими особами, або залучати цих осіб до проведення оперативно-розшукових та негласних слідчих (розшукових) дій у випадках, передбачених відповідними нормативно-правовим і актами [3].

Нерідко у слідчих працівників виникають проблеми організації роботи з конфіденційними співробітниками та документального оформлення.

У зв'язку з цим, особлива увага має бути приділена використанню досвіду роботи з конфіденційними працівниками оперативними працівниками НПУ та вивченню відомчої нормативно-правової бази, що регулює питання організації оперативно-розшукової та негласної роботи оперативних підрозділів.

Конфіденційне співробітництво може використовуватися як за ініціативою слідчого, так і за ініціативою осіб, які на умовах конфіденційності вирішили надати допомогу правоохоронним органам за фактом кримінального проступку або злочину.

В той же час нині відсутній відомчий нормативний акт який би регламентував конфіденційне співробітництво під час кримінального провадження.

Під час конфіденційного співробітництва необхідно дотримуватися принципів верховенства права, законності, дотримання прав і свобод людини, режиму секретності, добровільності, конспірації та взаємодії з органами і підрозділами інших центральних органів виконавчої влади [4].

На нашу думку під час кримінального провадження слідчий повинен дотримуватися загальних норм конфіденційного співробітництва, серед яких: заборона установа негласного співробітництва з військовослужбовцями та службовцями кадрового складу розвідувальних органів України, а також залучення до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності осіб, діяльність яких пов'язана зі збереженням професійної таємниці (адвокатів, нотаріусів, медичних працівників, священнослужителів, журналістів), якщо таке співробітництво пов'язане з розкриттям конфіденційної інформації професійного характеру.

Слідчий працівник, отримавши від особи оперативно значиму інформацію, яка на його думку заслуговує уваги та потребує подальшої перевірки, в обов'язковому порядку доповідає про це рапортом безпосередньому керівникові.

Рапорт про отриману інформацію повинен реєструватися окремому журналі обліку оперативної інформації за загальними правилами додержання державної таємниці [5]. Після опрацювання інформації, викладеної в рапорті, цей рапорт долучається до матеріалів відповідної справи.

Якщо в рапорті викладена інформація, яка буде долучена до матеріалів кримінального провадження, то слідчий з урахуванням вимог чинного законодавства здійснює розсекречування матеріалів і тільки після цього приєднує до матеріалів кримінального провадження [6].

Після цього приймається рішення про організацію роботи з конфіденційним співробітником з урахуванням отриманої інформації.

Працівник слідчого підрозділу під час співробітництва з метою забезпечення виконання завдань кримінального процесуального кодексу повинен навчати конфідента:

- методам установа і підтримання довірливих стосунків та контактів з особами, які можуть бути причетні до вчинення протиправних діянь;
- способам виявлення ознак підготовки і вчинення злочинів;
- способам розпізнавання осіб, які належать до злочинного середовища, за зовнішніми ознаками і поведінкою;
- особливостям спілкування з особами, схильними до вчинення правопорушень;
- діям у разі ускладнення ситуації під час виконання завдань, виникнення підозри про його негласне співробітництво з слідчим підрозділом, здійснення перевірки, зокрема провокацій, або пропозиції дворушництва чи участі в злочині, учинення злочинів розроблюваними особами в присутності негласного працівника;
- правилам поведінки в разі затримання негласного працівника як підозрюваного, отримання пропозиції співробітничати з іншими працівниками оперативних підрозділів;
- способам застосування окремих технічних засобів та прийомів конспірації.

Слідчий повинен знати що забороняється давати конфіденту доручення на провокування конфідента до вчинення протиправних дій, у тому числі за особистою участю конфідента.

На процес встановлення довірчих стосунків під час конфіденційного співробітництва в першу чергу впливає встановлення психологічного контакту слідчого і конфідента, але це окрема тема дослідження яка повинна враховувати специфіку роботи слідчих підрозділів.

Отже, питання конфіденційного співробітництва в діяльності слідчого на сьогодні має особливе значення, так як за допомогою конфідента слідчий може вирішувати основні завдання кримінального процесу.

Список бібліографічних посилань: 1. Методологія та організація експертно-криміналістичного забезпечення боротьби зі злочинністю. 2. Гладкова Є. Протидія злочинності // Вісник Кримінологічної асоціації України : сайт. URL: <https://visnikkau.webnode.com.ua/news/protidiya-zlochinnosti/> (дата звернення: 10.10.2018). 3. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 10.10.2018). 4. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18.02.1992 № 2135-XII // БД «Законодавство України» /

ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12> (дата звернення: 10.10.2018). 5. Про державну таємницю : закон України від 21.01.1994 № 3855-XII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12> (дата звернення: 10.10.2018). 6. Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : наказ Ген. прокуратури України, МВС України, Служби безпеки України, М-ва фінансів України, Адміністрації Держ. прикордонної служби України, М-ва юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12> (дата звернення: 10.10.2018).

Одержано 12.10.2018

УДК 343.977

Лілія Валентинівна ПОЛУНІНА,

старший викладач кафедри фінансових розслідувань
факультету підготовки, перепідготовки
та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції
Національного університету державної фіскальної служби України

ПОЧАТОК ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ЗБИРАННЯ З МЕТОЮ ВИКОРИСТАННЯ АБО ВИКОРИСТАННЯ ВІДОМОСТЕЙ, ЩО СТАНОВЛЯТЬ КОМЕРЦІЙНУ АБО БАНКІВСЬКУ ТАЄМНИЦЮ

Початок досудового розслідування є актом застосування права, який здійснюється у формі внесення відповідних відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, що відкриває загальну юридичну можливість проведення всіх без винятку слідчих (розшукових) дій та застосування, за наявності для того відповідних підстав, заходів забезпечення кримінального провадження.

Стаття 214 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) передбачає, що слідчий, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинення кримінального правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань, розпочати розслідування.

Сутність цієї стадії полягає в тому, що слідчий, прокурор виявивши в події, про яку їм стало відомо, ознаки кримінального правопорушення, приймають рішення розпочати кримінальне провадження.

Початок кримінального провадження є правовою підставою для проведення слідчих (розшукових) дій і застосування передбачених законом заходів забезпечення кримінального провадження.

Ці дії та заходи закон пов'язує з конкретним кримінальним провадженням. На стадії початку кримінального провадження не тільки вживають заходів щодо встановлення підозрюваної у вчиненні злочину особи, а й запобігають, у зв'язку із застосуванням заходів процесуального примусу, можливості продовження нею злочинної діяльності [1, с. 199–205].

Практика свідчить про те, що стадія початку кримінального провадження має особливе значення, бо від того, наскільки правильно будуть оцінені первинні матеріали, одержані під час перевірочних дій, залежить успіх подальшого досудового розслідування.

Кримінальні провадження за фактами незаконного збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну таємницю або банківську таємницю, а також розголошення комерційної або банківської таємниці, здебільшого, розпочинаються за заявами або повідомленнями представників суб'єктів господарювання – керівників підприємств, установ, організацій, представників служб або підрозділів безпеки юридичних